

Приморске новине

лист ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА X • БРОЈ 190. • 25. АПРИЛ 1981. ГОДИНЕ

ЦИЈЕНА 4 ДИНАРА

уз годишњицу смрти

ДРУГ ТИТО — ЈЕДНА ОД НАЈВЕЋИХ ЛИЧНОСТИ НАШЕГ ВРЕМЕНА

Навршава се година да на од када је смрт његовог друга Тита, 4. маја 1980., завршена још једна блистава страница у историји човјечанства. Тога дана престало је да куца срце творца нове Југославије, вјерног тумача пролетерске солидарности, неимара несврстаности, изузетног и непоновљивог човјека који је надвишио епоху.

Оригиналан стваралац који је осмишљавао искуства историје, великан изградње света, Тито је био једна од највећих личности нашег времена и посљедњи лидер овог вијека који је уживао општу подршку и симпатије читавог свјета.

Као оличење историјских тежњи и свеопштег прогреса, први и најдражаки суграђани наше домовине и друг радио човјека, Тито је био, у исто vrijeme, „стуб добротворства, звијезда водиља и праузор људских надања, симбол свјетлије будућности и сјајни дијамант у круни човјечанства“.

Први у рату, први у миру, први у срцима слободних, слободољубивих народа који се боре за слободу, друг Тито се „као свјетионик ове кугле земаљске уздигао изнад пријетњи олујног неба“. Учитељ и градитељ, творац дјела које историја није познавала, уливао је вјеру и снагу и био највјернији тумач револуције, људске самоделатности и хуманизма.

Седамдесет од укупно о самдесет и осам година изграђао је у револуционарном радничком покрету, шездесет јачао редове југословенских комуниста, више од четрдесет обављао на најодговорнији начин најодговорнију дужност у нашој Партији. Три и по деценије стајао је на чelu наше самоуправне социјалистичке државе, коју је, као и нашу борбу, увео у свјетску историју.

Творац стратегије и тактике наших оружаних снага, инспиратор и непосредан руководилац свих њихових битака и побједа, творац концепције и доктрине општена родног револуционарног одбрамбеног рата у коме је сваки грађанин војник и сваки војник грађанин, друг Тито је претворио велике ице-

але и мисли у незадрживу акцију милионских народних маса.

Од најраније младости у првим редовима бораца за бољи живот, никада се не узмичући пред притисцима и било којим насиљем, заснованим на праву јачег, друг Тито је био симбол нашеј заједнице створеног покољења и остао најупечатљивије име за вјечност.

Раднички трибин, син народа, војник револуције и грађанин свјета у пуној револуционарној и људској мјерији носио је у срцу радничку класу, народ и човјека и живио животом оних смртника који пису никада, ни једног тренутка, имали разлога да посумњају у сврху свога јунаког и мудрог позива. И зато се смрт није могла, нити може, дотањи његовог дјела. Жив Тито био је већи од живота, са смртју остаје већи од смрти.

Није имао времена за спор живот који се мјери сатима и данима. Ни времена да мисли на смрт, јер је читав живот морао да мисли о животу — и буквально — о животу за сваки сљедећи дан. Као илегалац излазио је из земље и враћао се у њу увијек на другом граничном прелазу и под много-бройним именима — као Руди, Титерман, Ото, Новак, Виктор, Иван Константишек, Викторов, Петар, Хаузер, Јосип Томанек, Јивачек, Карло Зајнер, Џон Александер, Спиридон Мекас, инжењер Бабић... Увијек му је глава била у торби као и касније на Кадињачи, Неретви, Сутјес-

ци и у Дрвару.

Учесник Октобарске револуције, житель Великог Тројства, металац у Краљевици, синдикални и партијски функционер у Загребу, робијаш за правду у Марибору и Лепоглави, члени у колони за вријеме рата, у изградњи и на пругама младости, на путевима мира, добра воље и пријатељства — свуда и увијек неизbrisivo присутан — друг Тито је био „човјек чије дјело премаша границе једног људског живота и револуционара чија је домовина читав свјет“. Таквог слободара и неимара какав је он био смрт не односи у заборав: за живота он се уздигао до легендарног симбола поједне над смртју.

Узор достојанства, храбрости, хуманог срца и племенистости, поштовао је право сваког човјека да слободно каже своју мисао и право умјетника да ствара према сопственој савјести, осјећању и схватању дужности. Представник херојске епопеје на родне борбе, знао је да се у правом тренутку задржи пред питањима која дотичу драму и судбину човјека, да разгори лучу слободе, побиједи мрак вјекова над небом Југославије и испиши једну од најљепших страница у историји борбе за љепши и човјека достојнији живот. За то ће се генерације окретати Титовим мислима и искуству као водиљи у акцији и налазити у том богатом наслеђу много тога што не мohи да примијене и искористе да би још брже и успјешније корачали кроз живот.

Ми смо Титови — Тито је наш

СУНЧАНИ АПРИЛ отвара се као латица цвијета пред нашим очима. Леприша, скоро подрхтава танана птић љепоте која долази с љетом.

С најљепшим дахом времена који познаје море, камен и људска судбина. Осјећа се како се уливају прољећа, јесени, зиме, трептаји слободе и снови... И колико год да те ова сунчева пјесма понесе, притијера те да се само њој предаш, у човјеку се нађе снаге да одједном доживи

све двадесетседету, тридесетседму, четрдесетпру... четрдесетсостоју:

Године — знакови бурње историје Југославије која се родила из страшног свеунишавајућег рата. У срцу свих југословенских народа, надживјела себје. Изграђила се и отворила свијету. У своје темеље уградила најљепше тековине људског духа: мир, социјализам, самоуправљање, несврстаност...

У свemu што јесмо преплиће се незаборавно име вољеног Тита, ратника, градитеља, стратега, револуционара, амбасадора нових међуљудских односа, ствараоца самоуправљања, неимара мира. И сад је ту, с нама, баш у овом тренутку, док нам ови редови пролазе кроз мисли, док их изговарамо или ћутимо. Док дјеламо, снујемо, градимо или дограђујемо изградњено. Тито! Метафора за пе-

гледиво дјело човјека који је са својим народом закорачао путем својштвога ослобођења од јарма зле судбине, израбљивања и уништавања. Остао заувијек на том путу. Вријеме привољио да се промијени. Историју да нађе нове боје, научу да смисли прикладније изразе за оно што ће се догодити, што се догодило и што се догађа.

Зато смо ми Титови. Зато је Тито наш.

Јер учињено — учинили смо с њим на челу. Оно што треба чинити — чинићемо, та које, заједно!

Колико далеке, толико и близине су нам све успомене. Оне најдаље, можда најближе. Јер, свака изговорена ријеч, учињено дјело — заливач је крвљу. У темеље наше — јер смо сад прије и данас и сјутра — уградена је непоколебљива вјера да ћемо

Титовим путем стићи у дан

својштвога благостања и несагледиве љубави за човјека!

Зато данас сви наши грађани и села, све наше фабрике, школе, ријеке, ливаде, шуме, као велику тајну слободе, чувaju Титов лик. И дису његовог имена, његовог револуционарног живота, који нас је ујединио у земљу радника, стваралаца, самоуправљача, градитеља мира, несврстаности, социјализма.

Тоčак историје се окреће. Пут наш је познат. Корачамо њиме, као у данима Кадињаче, Крагујевца, Козаре, Неретве, Сутјеске. Слободније од вјетра, тамо где градимо, стварамо и живимо, ми смо на путу истине. На Титовим путем.

Јер: МИ СМО ТИТОВИ — ТИТО ЈЕ НАШ!

Раде ЈОВИЋ

ПРВИ МАЈ — МЕЂУНАРОДНИ ПРАЗНИК РАДА
Најсрдачније честитамо свим нашим радним људима и грађанима, уз најљепше жеље да у будућем раду постижу све значајније успјехе у изградњи наше самоуправне социјалистичке дому-
вине

РЕДАКЦИЈА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ДРУГ ТИТО ЈЕ РЕКАО

ЗАДНВЉУЈУЋИ ХЕРОИЗАМ МЛАДИХ

...Ви знате да је 1941. године у нашим редовима било највише омладинаца и ја сам се зачудио, кад сам септембра мјесецу из Београда дошао на ослобођену територију и срео Ваљевски партизански одред, колико су борци тог одреда били млади, такорећи још дјеца. Али, и они су дисали истим духом као и њихови старији другови. Наиме, послиje 1929. године, тај револуционарни дух био је пренесен у редове обновљеног СКОЈ-а и исти лик имао је наш омлади-
1941. године. Та мла-
дина у нашем реду

те да су наши омладинци поштовали сваку донесену одлуку и до крајности савјесно извршавали своје дужности. Њихово држање и понапање било је такође примјерно и често боље него код неких старих другова.

У почетку, кад сам видио
те младе људе у рату, бојао
сам се да ће се први јачи
окршај, у коме бисмо евен-
туално претгрдили извијестан
пораз, тешко одразити на ом-
ладинце. Страховао сам да
не међу њима, због тога што
су тако млади, настали демо-
рализација. Али превариро
сам се, пријатно сам се пре-
варио. Јер, њихов дух био је
револуционарни дух комуни-
стичких омладинаца. Он их
је у свим ситуацијама, и у
најтежим, држао на висини.
И тако су они читавим сво-
јим ставом и својом дисци-

зиви. Ми смо тада већ били напустили опкољавање Ваљеве и Нијемци, који су нас потиснули, приближавали су се Ужицу. У исто вријeme напао нас је Дражка Михаиловић са својим четницима. Шта сам у тој ситуацији могао да радим? Имао сам код Ужица омладинске чете са близу двије стотине омладинаца и омладинки, и ријешио сам да их попуштајем на Трешњицу, тамо где је она раскрсница за Ужичуку Пожегу и Ужице. Четници су ту већ били стигли, а имали су неких осам стотина људи. Невјероватно, речи нете, али двије стотине омладинаца разбило је те четнике. У параштарчад су их разбили у борби која је трајала свега не-

Други слични случај имао
сам на Златибору. Тамо горе,

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва Уређује: Редакцијски колегијум, Главни и одговорни уредник Милован Пајковић. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жиро-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарско предузеће „Обод“ — Цетиње — Преплатна: годишња 100,00, за иностранство 280,00 динара. — Рукописи се не враћају.

изнад Пријепоља.

Био сам тада се штабом у Врањевшини, на пола пута између Нове Вароши и Прије поља. У Пријепољу су били Талијани, а између нас и Талијана није било никаквих трупа. Ми смо због тога имали крај себе само осам војника за стражу. Краљевачки батаљон био је тада у Косатици, преко другог брда, на одмору. Али, Талијани су, изгледа, сазнали да некога има горе, претпоставили су, можда, да је то штаб и послали су два батаљона у правцу нас. У рано јутро јави ми стражар који је био вани, да се долje види нека велика трупа. На снјегу се и у мраку видјела, мада нејасно, колона у покрету. Отприлике километар испод нас. Гледам, али ми додглед није добар. Узимам други и видим људе у пелеринама, с напртњачама под пелеринама, како лагано корачају. Рекох, то су Талијани. Био је ту и Марко, а имали смо и два рашевника Фињу Кљајића и Ћрног. Кајжем им да су Талијани близу и вратим се да поставим обезбеђење вани. Али, ту је само осам људи. Шта могу с њима? Постројим их, испак, крај једног плота и кажем им да пуштају тек кад се Талијани појаве. Не прије и од мање пошљем курира у Дренову, где се налазила ужиčка омладинска чета. Било је добар сат хода до њих, а Талијани су већ дошли са-ма близу.

Припушцамо ми мало. Талијани одговоре и почну бацачима да туку по нама. Ми се онда повучемо горе, и само смо се испито мало удаљили, кад видимо да иде Ужичка омладинска чета. Одакле се створила тако брзо! М

рали су јурити. Гледам их, о нако у смијегу, како озбиљно, као неки гренаџери, лијено иду развијени у строј. Међу њима и једна дјевојчица која се једва види из снјега. Вуче пушку са собом. Пушкомитраљези тешки, па их по двојица носе. А смијег велики, тешко се иде.

велики, тешко се иде.
Кажем љиховом команда-
шту Љубичићу, тада омладин-
цу, а сада генералу: — Зауз-
ми положај овде и баците
Талијане назад! Кажем, али
видим да отуд иду два бата-
љона против једне чете ом-
ладинаца. Били су млади,
скоро дјеца, али потиснули
су Талијане.

Талијани дошли горе, до села, тамо где сам ја био, за

робили ми коња и убили је
из нашеј домаћине, која је
недјељу дана прије тога ро-
дила двојке. Њен муж ми је
рекао кад је дошао код нас,
да он није био код куће, али
да су у Италијани убили
жену и новорођенчад. Био
сам страшно бијесан због то-
га — и ријешио сам да се то
освети. А наши омладинци
борили су се храбро, иако то
није била шала. Грмило је и
пуцало из баџача разних ка-
либара, из митраљеза и пуш-
ака. Талијани, знate и са-
ми, нису штедјели муницију,
јер су је деста имали. А на-
ши борци је нису имали мно-
го, али су добро циљали и од-
бацили су талијанске војни-
ке.“

Сусрети с борцима — највећа радост

Поздрављајући учеснике Осмог конгреса Савеза бораца Народнослободилачког рата Југославије, који је одржан 17. октобра 1978. године у Будви, друг Тито је, између осталог, рекао:

„... Сусрети с борцима наше социјалистичке револуције и велиоког ослободилачког рата мени су увијек доносили пајвећу радост. Увијек сам се радовао кад год ми се пружила прилика да са својим саборцима разговарам о судбиносним збињавцима која су све нас иераскидиво повезала и зближила. Сваки пут то је било и подсећање на тешке, али величаничтвене ратне напоре и огромне жртве, на наше другарице и другове који су положили животе за своју домовину, за свој народ. У тим сусретима увијек су оживљавала и наша тадашња размишљања о времену које ће доћи послије ослобођења, а које је свима нама тих тешких дана изгледало као далеки и готово неостварљиви сан. Међутим, када данас гледамо нашу земљу и резултате које смо остварили, када гледамо братство и јединство наших народа и народности, као и међународни положај и углед Југославије у свијету, можемо с правом рећи да је све оно о чему смо тада сањали постало стварност. А свему томе што смо постигли у послијератном развоју земље ударени су темељи у народноослободилачком рату“.

Жене Југославије у НОБ

Године 1941. кад су усташе заједно с Нијемцима дошли у Хрватску, мало је требало да паднем у руке усташа. Али, једна жена је послала свог синчића да ме тражи и да ме обавијести да не идеју кући, јер ме тамо чекају усташе. Он ме тражио и пронашао на самоборском колодвору, кад сам већ био узео карту да кремем. Препознао сам дјечака и искочио из воза. Он ми је рекао: „Немојте ићи, тамо није чисто“. Пошто није било чисто, рекао сам гласно: „Доћи ћу сутра“. Нисам имао ни појма да су усташе сазнале за тај стан. Иако нису знали ко сам, они су сазнали да се у том стану налази неко из руководства покрета, који игра извјесну улогу.

Што се тиче учешћа жена у рату, читав свијет зна да су оне у Југославији одиграле огромну улогу.

Хиљадуветстотиначетрдесетпрве, кад су Нијемци били на нашој земљи, издавао сам војни билтен у Београду, и то у близини њемачке команде. Жене су ми омогућиле да долазим до станова. А кад сам се кретао по граду, био сам сигурунији ако је крај мене ишла нека другарица. Тога се сјећа добро другарица Џана, коју сам често сретао у Београду. Другарице су ме двапут спасле у том периоду, а оне су ме, углавном, и извеле из Београда приликом одласка на слободну територију.

Свима је нама познато да су жене дадле огромне жртве у току рата. Кад сам се вратио у ослобођени Београд, добио сам мајраму коју су ми направиле жене на Бањици. Многе које су биле стријељане написале су на мајрами своја имена и слале ми поздраве. Крвљу својом су писале. Колико

је у њиховим ријечима било вјере да ћемо побједити, иако је то било 1942. и 1943. године, оне су писале: „Ја сада полазим, знам куда ме воде и шаљем ти искрен поздрав“.

И у позадини и на фронту жене су за-
вријеме рата написале најславније страни-
це у историји наше револуционарне борбе.

Посматрао сам младе дјевојке и жене у рату, на фронту, за вријеме борбе, за вријеме маршева, у критичним моментима кад смо упрољеће 1943. године били опкољени на Неретви. Гледао сам их и поред рањеника и видио сам како су уносиле хуманост, која је за вријеме рата била тако потребна. Јер, мушкарац у борби не води баш много рачуна о хуманизму. Он гледа само борбу. Он не гледа ни себе. Гледао сам дјевојку, била је скоро још дијете, како сједи и плаче крај рањеника који умире. Рањеник је моли да га остави, јер он умире, а дјевојка је плакала и није хтјела да га остави. Запитао сам је зашто плаче. Одговорила ми је да плаче зато што јој рањеник каже да треба да га напусти. Било ми је тешко и као врховни командант нисам могао рећи да га остави. „Добро“ — рекао сам јој — „остани крај њега“. А оставио сам поред њих још два или три друга. Знао сам да ће рањеник брзо умриjetи и да ће они онда моћи да се повуку.

Жене су у нашим болницама и за вријеме рата опуште морале да издрже огромне напоре, нарочито зато што су нас маршеви страшно испрљивали. У сјенању су ми још живе слике из тих дана. Рањеник сједи на коњу, завијене руке или ноге, а другарице га држе да не падне...

40-ГОДИШЊИЦА НАРОДНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

Против окупатора и националне мржње — за братство и јединство

Већ у првим данима рата 1941. године дошла је до изражавајућег непоколебљива одлука Комунистичке партије Југославије да је борба против фашистичког освајача најважнији непосредни задатак не само њеног чланства, већ и свих слободољубивих људи, свих националних народова и народности. Партија је са тим циљем организовала и, касније, каналисала отпор народних маса против окупатора, разобличијајући дотадашњи буржоа-ски систем и издајничке буржоа-ске владе које су довеле до хаоса какав је настао у краткотрајном априлском рату. Том циљу служило је прикупљање и скривање оружја које су остављали дјелови војске у расулу. Широке народне масе нису се мириле са чињеницом да једна војска са тако славним слободарским традицијама предаје оружје без и зрина барута, већ су прихватиле партијску ли- нију и у организованим акцијама изражавала свој гњев против капитулантске политике владајуће буржоазије, што је представљало даљи корак у развијању и заоштравању револуционарне борбе у читавој нашој земљи.

Охрабрујући се народима Југославије и позивајући их да се припремају за оружану борбу, Централни комитет КПЈ истиче у мајском прогласу:

„...И као што је Комунистичка партија Југославије до сада стајала у првим редовима народне борбе, тако ће од сада још упорније организовати и водити борбу народа против окупатора и његових слугу у земљи, против распирања националне мржње, за братство народа Југославије и свих народа на Балкану, против изабљивања радних народа, за бољу и срећнију будућност“.

Већ у том прогласу садржана је прекосна објава рата фашистичким освајачима, најављивано оно „што бити не може“ — борба непрестана. А присетимо се: тада су фашистички завојевачи били на врхунцу моћи — готово читава Европа налазила се у њиховом ролству, припремали су се за напад на Совјетски Савез.

Тих дана — у мају 1941. године — одржано је савјетовање партијских руководилаца из готово свих крајева наше земље. Други Тито је испрочно анализирао политику која је претходила априлском рату, указао на узрок пораза и стања створеног окупацијом Југославије, као и на непосредне задатке чланства КПЈ. На савјетовању је одређен не само општи правац дјеловања комуниста у условима окупације земље, него и њихови конкретни задаци у припремама за општенародни устанак и борбу народа против окупатора и његових слуга.

Поред одређивања смјерница и циљева рада Партије, на савјетовању су, приликом доношења непосредних закључака, узети у обзир најважнији фактори за њено проријање у масе и разбук тавање борбе у свим крајевима наше земље.

Као прво, истакнуто је да је до априлског слома бивше југословенске војске и државе до-

шло због владајућег система — социјалног и националног угњења — који је проводила великосрпска буржоа-зија у заједници с хрватском и словеначком буржоа-зијом. Уместо да се брине о јачању одбрамбених снага земље, такав систем ју је све више гурао у наручје њених не пријатеља и коначно довео до приступања силама осовине.

Партија је заузела став да се свим силама треба борити против покушаја непријатеља да кривице за априлску катастрофу пребриши на појединачне наше народе. Наиме, како окупатори, и домаћи издавањи су настојали да код заосталих маса пропурају гласине како се Југославија распала због тога што њу, таква каква је била, нису хтјели ни Срби, ни Хрвати, ни Словенци, ни Македонци. Циљ је био не само прикривање стварних кривица него и завојење народа и стварање услова за братоубилачку борбу која се ускоро распламсала.

Догађаји су показали — истакнуто је на савјетовању — да је једино КПЈ, партија читаве радничке класе, је дини општејугословенски чи-нилац који је у стању да организује и поведе све наше народе и народности у рат против окупатора и контра-револуције. Посебно је пот-примано да се успјешна борба против непријатеља може водити једино под условом да је воде сви наши народи и да ништа не буде на путу организовања и вођења такве јединствене борбе. Наравно, борба против окупатора и домаћих издавања мора бити повезана с борбом против узрока који су довели наше народе до катастро

фе. То значи да народноосло-бодилачки рат, да би био усјешио вођен и побједоносан, мора, у исто вријеме, подразумијевати и борбу за национално и социјално ослобођење, за остваривање демократских права свих југословенских народа.

Као предуслов успеха у борби за слободу потребно је да се око радничке класе и њене авангарде — Комунистичке партије Југославије — окуне све родољубиве снаге земље, сви који желе да се боре против окупатора и његових помагача.

Полазећи од стварног стања какво је тих дана владало у нашој земљи, на савјетовању су усвојени и конкретни задаци партијског чланства у појединачним крајевима Југославије. Јер, иако је општа линија била јединствена, различити услови окупације у појединачним областима и крајевима захтијевали су да се различito приђе политичким и организационим припремама устанка. Касније је се потврдило да је баш правовремено уочавање тих специфичних услова оружане борбе у разним крајевима Југославије одиграло веома значајну улогу и доприњијело правилном развијању наше револуције.

ВИШЕ ГОСТИЈУ ИЗ СР ЊЕМАЧКЕ

У нашу земљу ће ове сезоне посредством западно-њемачке туристичке агенције ТУИ, стићи око 130.000 туриста. То је за цијелих 15% више него прошле године, што говори да интересовање за нашу обалу стално расте.

ДЕЛЕГАЦИЈА БАДЕН-ВИРТЕНБЕРГА У СВЕТОМ СТЕФАНУ

РАЗГОВОРИ О ТУРИЗМУ

Делегација покрајине Баден-Виртенберг у СР Њемачкој, која се налази у посјети Црној Гори, боравила је и на Светом Стефану. У хотелу „Маестрал“ за госте је приређен дочек. Делегација Баден-Виртенберга, на чијем се челу налазио предсједник владе ове покрајине Лотар Шпет, водила је разговоре с представницима „Монтенегротуриста“ о напорима који се чине на санирању оштећених и изградњи нових хотела и других објеката, као и о плановима за наредних пет година. Било је ријечи о сарадњи Црне Горе и покрајине Баден-Виртенберг на туристичком пла-

Г.

Ово је, између осталог, у разговору с новинарима у Будви, након што је обишао Црногорско приморје, истакао Хелмут Хајм, директор за закуп хотелских капацитета у нашој земљи.

Највеће интересовање западно-њемачки туристи, који на годишњи одмор по лазе посредством све агенције, показују за Истру и Црногорско приморје, где су годинама најрадије долазили. Но, земљотрес је учинио да се овде капацитети знатно смање, па ће, уместо 25.000 туриста, колико их прије потреса стизало на подручје јужног Јадрана, ТУИ љетос довести око 16.000. Иначе, по ријечима Хајма, за дводесет година најрадије долази.

Затим нам је испричала и ову цртицу. Једном кад је послије рата била у Америци на једном аеродрому пришао јој је један младић и упитао:

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ђечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

М.

С. Г.

СУСРЕТИ

БИЛА ИМ ЈЕ КАО МАЈКА

Штићеници Ђечеља дома у Котору са васпитачицама

то тачно говори податак да је Анђо у току борби за ослобођење Сарајева имала око 10—12 ћећака и ћевојица које је, након његовог ослобођења, предала партизанским властима да се оне даје брину о њима. Жао је било Анђо да се растане од њих. Тужна и уплакана била су ова ћећака за „својом“ мајком.

Ратни пут водио је ову жену — борца ка Калиновику. Опет је Анђо „пакутила“ партизанске ћећаке без родитеља. И — гле: у једној борби у околини Калиновику заробише Њемци неколико ових ћећака и ћевојица. То је био разлог да се Њемцима заподјене нови окријај. — На јуриши смо отели ћећицу нашу — загријну се паша саговорница. За пожртво ване и испољену храброст у овој борби Анђа добија Орден за храброст. Предлог је дао лично Раде Хамовић, та-

да члан штаба Другог ударног корпуса.

Ослобођен је и Загреб. Анђо је опет окружена ћећаком чији су родитељи „вљеви слободу више од живота“. Одлучено је да она са десетак њих крене за Котор. — Путовали смо пјешке — присјећа се ова жена — пуних седамнаест дана од Загреба до Котора.

Али, доласком у Котор Анђино „задужење“ за ћећицу палих бораца не само да остаје, већ јој то постаје и глашни посао. У овом древном граду, одмах по ослобођењу, отворен је Дом ратне спомочади. Анђа је један од првих радника — васпитача. Путује по Црној Гори, налази пешкину ћећицу палих партизана и доводи их у Дом у Котору. Тако, на примјер, из Анђијевице преузима четири брата Рачића, којима су погинула оба родитеља, из околине Дурмитора четири сестре Даниловић, такође без

оба родитеља, из Милочера исто тако четири сина погинулих бораца Андрије Митровић, затим Јуба Каженегру с братом и сестром и још мно-го других ћећака и ћевојица.

— Наше друштво чинило је све да овој ћећици буде добро. Настојало се да им се да колико се може. Мислим да су за ове прилике имала добре услове како за живот тако и за школовање. Ми смо се трудали да будемо пажљиви према њима. Испало је више од тога: она су нас, васпитаче, завољела као рођене очеве и мајке. Развила се тако, обострано, истинска љубав и повјерење, која и данас траје — присјећа се Анђа заједничког живота у Ђечељем дому у Котору.

Затим нам је испричала и ову цртицу. Једном кад је послије рата била у Америци на једном аеродрому пришао јој је један младић и упитао:

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Јефто из Ђечеља дома, из Котора.

— Још се посјећујемо и дописујемо — каже нам Анђо — без обзира што су то сада одрасли људи. Један број њих је израстао у спољне и одговорне стручњаке и руководиоце. Мени је то драго, али они су сви за мене још остали она наша добра, послушна и мила ћечија, из очог нашег топлог родитељског кутка — из Ђечеља дома из Котора.

— Јеси ли ти то, другарице Анђо?

— А ко си ти?

— Зар ме не познајеш? — Ја сам твој Је

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

Разматрање извјештаја о раду општинских органа за 1980. годину

ФИНАНСИРАЊЕ ОПШТЕНОАРДНЕ ОДБРАНЕ

Скупштини општине поднијет је ради потврђивања друштвени договор о финансирању припрема општенародне одбране за период од 1981. до 1985. године.

Учесници договора са гласни су да за финансирање припреме општенародне одбране издавају од 1981. до 1985. године средства у висини од најмање 0,70% од оствареног националног дохотка укупне привреде у општини. Предвиђена издавања не представљају додатна оптерећења привреде, јер се углавном крећу у границама оних од 1976. до 1980. године.

ПОДИЈЕЉЕНО 250 СТАНОВА У БУДВИ

Општинска комисија за расподјелу становица изграђених из средстава за отклањање посљедица земљотреса, припремила је извјештај о расподјели становица, из којег се, између остalog, види да се Комисији за захтјевом за додјелу становица јавило 414 домаћинстава, од тога с подручја Будве 336 и с подручја Петровца 78. Подијељено је 250 становица у Будви и 16 становица у Петровцу.

Комисија је уз извјештај припремила и списак домаћинстава којима су додијељени станови, који спијају садржи податке о месту где се стан налази, површини стана, презиме и име носиоца станарског права, броју чланова домаћинства, броју бодова и правном основу за додјелу стана.

Као и за расподјелу становица, тако и за овај извјештај постоји велико интересовање, па се очекује да ће га ускоро разматрати делегатска основа и Скупштина општине.

Уступање грађевинског земљишта

Припремљено је више рјешења о уступању на трајно коришћење национализованог неизграђеног грађевинског земљишта, и то:

— СИЗ за изградњу и комуналну дјелатност — ради изградње пута Подкошљун;

— Инж. Душану Субићу, путем замјене, ради изградње породичне стамбене зграде у Петровцу;

— Радомиру Сокићу, путем замјене, ради изградње породичне стамбене зграде;

ЗАУСТАВЉЕН ПАД ЖИВОТНОГ СТАНДАРДА

Информација о реализацији програма мјера и активности за заустављање даљег пада животног стандарда стапошиштве са низним примама, коју је припремило Општинско одјељење за послове и друштвене службе, разматраје се у делегатској основи и, како се очекује, на наредној сједници Скупштине општине.

Информација садржи конкретне мјере, активности и ставове у вези са овом изузетно значајном друштвеном проблематиком.

— Зорици Варга и Башку Томановићу — ради изградње породичних стамбених зграда у насељу Вијели До у Будви;

— Божку Куљачи — ради изградње породичне стамбене зграде;

— Симу Давидовићу и Сенки Давидовић — ради формирања урбанистичке парцеле предвиђе

општински органи управе и правосудја припремили су годишње извјештаје и доставили их Скупштини општине на разматрање и оцјену. У складу с делегатским систе-

мом, ове извјештаје разматраје цјелокупна делегатска структура и коначно о њима ће се водити расправа на наредној сједници Скупштине општине.

ДРУШТВЕНА КОНТРОЛА ЦИЈЕНА

Општинско вијеће Савеза синдиката, Општинска конференција ССРН и организовани потрошачи учествују у самоуправном споразумијевању и друштвеним договорању о политици цијена, спровођењу њихове друштвене контроле и у раду заједница за послове цијена. Извршни одбор Скупштине не општине обавља послове и задатке у области цијена за које је законом одређено да их врши надлежни орган друштве и политичке заједнице.

Самоуправне организације и заједнице, ради уређивања међусобних односа, усклађивања својих интереса и остваривања права и обавеза у области цијена, оснивају општинску, односно међуопштинску заједницу за послове цијена. Као се сада планира, за општине Будву, Тиват, Херцег-Нови, Котор и Цетиње образоваће се међуопштинска заједница за послове цијена са сједиштем у Будви.

Наплаћено 9.470.138,00 динара самодоприноса

Информација о мјесном самодоприносу оствареном од 1. јануара до 31. децембра 1980. године, коју је припремила Служба друштвених прихода, разматраје се на наредној сједници Скупштине општине.

Наплаћени мјесни самодопринос по свим изворима износи 9.470.138,00 динара. Његова структура по изворима и наплатиоцима је следећа:

— корисници друштвених средстава из личног дохотка радног односа, из личног дохотка допунским радом, на приход од имовине и имовине

сских права и на пензије 9.091.362,00; из личног дохотка од самосталног обављања привредних и непривредних

ЦИЈЕНЕ И ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ НА МИРИЦА

Тржишна, санитарна и ветеринарска инспекција припремила су за разматрање у делегатској бази и Скупштини општине информацију о неким појавама у области промета робе и услуга, здравствене исправности мирилица и предмета опште употребе.

Инспекција је приликом контроле утврдила одређена одступања у цијенама, односно продају по цијенама већим од дозвољених, па је укупно одузето 432.296 динара. Поред тога, подијељено су и пријаве за покретање одговорности.

Окружном јавном тужилаштву, због стављања у промет неисправних животних мирилица, подијељено је пријаве против организација и одговорних лица.

ЈАВНИ РЕД И МИР

Информација о стању јавног реда и мира у 1980. години, коју је припремило Општинско одјељење за унутрашње послове, биће предмет разматрања и оцјене од стране делегатске базе и наредне сједнице Скупштине општине.

Прошле године је од стране радника милиције регистровано 561 случај нарушања јавног реда и мира, што, у односу на 1979. (268), представља пораст од 109%.

ИЗВОРИ И ИМЕНОВАЊА

Комисија за избор и именовања Скупштине општине, након обављених консултација с комисијама за избор и именовања скупштина општина Котор и Тивта, предложила је да се за судије Општинског суда у Котору бирају: Филип Балтић, општински јавни тужилац у Прњавору, и Јадранка Коцел, судијски приправник Општинског суда у Котору.

Иста комисија предложила је за општинског јавног тужиоца Новака Јанчића, за предсједника Комисије за преглед пореског завршног рачуна Општине за 1980. годину Аннику Вајон, а за чланове Драга Павићевића и Томислава Кнезовића.

дјелатности 249.688,00 и изличног дохотка од пољопривредне дјелатности 129.088,00 — укупно 9.470.138,00 динара.

Овакав пораст резултат је чињенице да је у 1980. години боравило на нашем подручју око 200.000 гостију, док их је у 1979. било око 80.000.

ОПШТИНСКИ СТАН ДОМ ЗДРАВЉА

Предложено је да Скупштина општине уступи на трајно рјешајуће споглађење Дому здравља стан у згради „С—68“ површине 61,37 м², ради рјешавања стамбеног питња специјалисте за дјечје болести.

Стан који је предмет уступања својевремено је био дат на коришћење педијатру др Божидару Лаушевићу.

Стан ће се уступити уз услов преузимања неотпоглаћеног дијела кредита са стањем од 1. јануара 1981. године.

УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН СЛОВЕНСКЕ ПЛАЖЕ

С обзиром да је упитајује да је у питању један од најзначајнијих угоштијевачко-туристичких простора и да је било потребно обезбедити врхунски квалитет просторног решења за потребе изградње унитарних објеката, својевремено је расписан конкурс за урбанистично-архитектонско решење Словенске плаže. Одељењи вачки суд, састављен од познатих југословенских стручњака и јавних радника, предложило је да се рад аутора Јанеза Кобеа узме као основа за реализацију. Сматра се да добијено решење представља значајан допринос културном и привредном битију Будве.

НАЗИВИ УЛИЦА И ТРГОВА

Крајем прошле и почетком ове године у Скупштини општине одвијала се појачана активност за одређивање назива тргова и улица. Посебна комисија Извршног одбора утврдила је предсједник одлуке који је стављен на јавну расправу. Кончно, послије свих према и јавне расправе, Извршни одбор утврдио је предлог одлуке о одређивању назива тргова и улица, која ће бити укључена у процес делегатског разматрања и доношења на наредној сједници Скупштине општине.

Према предлогу одлуке СИЗ за изградњу и комуналну дјелатност дужна је да у року од шест мјесеци изврши обиљежавање тргова и улица и постављање кућних бројева.

За Стари град одређени су називи за 18 тргова и улица, за Будву 43, за Бечиће 13, за Свети Стефан шест и за Петровац 18 улица и тргова.

БЕСПРАВНА ГРАДЊА

Општинско одјељење за инспекцијске послове припремило је информацију грађевинске инспекције о бесправној грађевинској објекатији објекта из 1976. до краја 1980. године, са освртом на проблематику рада и предложима.

Без одређене изграђено је укупно 197 објеката, 57 нових, 39 викендича и дограђено је 101 објекат.

Ова информација са закључима Извршног одбора биће предмет расправе у делегатској бази и на наредној сједници Скупштине општине.

СНАБДЈЕВЕНОСТ ТРЖИШТА

Општинско одјељење за привреду и финансије припремило је информацију о снабдјевености тржишта пољопривредно-прахарембеним производима, енергетским горивима, грађевинским материјалом, неким производима широке потрошње и лековима.

ДАВАЊЕ НА КОРИШЋЕЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

Изузење и давање на коришћење грађевинског земљишта вршиће у будућем Скупштине општине Будва, а предмети који нису правоснажно окончани.

ПРЕД Ш КОНГРЕС САМОУПРАВЉАЧА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Повећање извоза који није оптерећен увосом — допринос економској стабилизацији

БРАНКУ РАДОЊИЋУ, ДЕЛЕГАТУ „МОНТЕНЕГРОТУРИСТА“ И НАШЕ ОПШТИНЕ НА III КОНГРЕСУ САМОУПРАВЉАЧА ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПОСТАВИЛИ СМО ДВА ПИТАЊА У ВЕЗИ ОВОГ ЗНАЧАЈНОГ СКУПА

— Какву поруку удружења рада са територије општине Будва носите радничкој класи СФРЈ? — гласило је наше прво питање

— Основна тема Трећег конгреса самоуправљача Југославије биће „Удруженни рад у борби за социјалстичко самоуправљање и друштвено-економски развој“. Њен саставни дио треба да буду три тематска подручја: „Стицање и распоређивање дохотка“, „Самоуправно повезивање на основама дохотка као битног чиниоца друштвене репродукције, самоуправног планирања и развоја“ и „Удруженни радници у делегатском систему“. Тезе, као поуздани оквир, треба да подстакну расправу о актуелним питањима која ће бити размештана на Конгресу.

За наше подручје и туристичку дјелатност као носиоца развоја у овом тренутку је врло значајно удружилање рада и представа у туризму и с другим дјелатностима. Између остalog, два су основна разлога за то: прво, обезбиједити макар дио средстава за обнову срушених капацитета и друго, обезбиједити сировинску базу и тржиште. То је, између остalog, разлог да се „Монтенегротурист“ појави на Трећем конгресу самоуправљача са саопштењем: „Нека питања удружилања рада и представа у туризму на примјеру ХТО „Монтенегротурист“.

Основни смисао поруке Конгресу био је да се кроз удружилање, и нека системска решења омогуће повољнији услови улагања у туризам, јер развој ове дјелатности непосредно доприноси усјеку економске стабилизације кроз повећање извоза који није оптерећен увосом.

У развитку туризма наша земља, посебно Црна Гора (послије земљотреса), доста заостаје у међународном туризму смањује, иако туристичка потражња током последњих десетак година показује да се туризам динамичије развија. Упркос погоршању међуродних политичких прилика, успоравању привредне активности, расту инфлације и огромним премејима у интервалутарним односима, туристичка је потражња расла и у земљама које су остваривале стагнацију, па и пад привредне активности.

Наши се друштво определило да удружилање рада и представа буде основни облик осигуравања развијеног појединачног дјелатности, па и туризма. Посебну пажњу заједничко удружилање туризма и агрондустријског комплекса. Међутим, само доходак у туризму не може бити фактор који би мотивисао заједничка улагања и удружилање представа остале привреде за изградњу хотелских капацитета. Мотиви за удружилање представа могу бити и улагања ради распо-

дјеле девизног прилива, јер динар уложен у туристичку дјелатност даје највећи ефекат.

Велике тешкоће трајним и чвршћем повезивању туризма и других дјелатности представљају недефинисани услови и критеријуми располагања и удружилања девиза. Такво стање успорава процес удружилања рада и представа у развој туристичке привреде, па треба омогућити да се удруженни рад организује више у правцу остваривања девиза, а тек онда за њихову расподјелу и потрошњу.

С обзиром на изложено и да су девизе остварене у туристичкој привреди велики потенцијал ове дјелатности, треба омогућити сљедеће:

— да удруженом раду у туристичкој привреди остаје најмање 70% девиза на расположавају, како би то представљало одговорајући и интересантни фактор у односу на остали удруженни рад,

— да се донесу пратећи савезни прописи који ће регулисати расположавање и удружилање девиза,

— да се за петогодишње раздобље утврде услови и критеријуми расположавања и удружилања девиза.

Туристичка привреда се залаже за вођење политике реалног курса динара и изједначавање извоза туристичких услуга с извозом робе кроз све мјере подстицаја и стимулација.

У дефинитивном опредељењу нашег девизног и креативног система са иностранистом, мора преовладати принцип да девизама стварно располажу организације које их и остварују. У склопу могућих форми и метода удружилања, удружилање девизних средстава представља по себи и специфичну форму, која се огледа у томе што се удружилају девизна средства на доходном принципу, у циљу повећања капацитета који стварају девизе, чиме се обезбеђују сопствени и заједнички интереси.

— Шта бисте мимо те поруке казали радницима на Трећем конгресу самоуправљача Југославије у садашњем политичком тренутку?

— Развој и јачање самоуправних друштвено-економских позиција удруженог рада и афирмација одлучујуће улоге радничке класе, а нарочито у области проширене и општедруштвене репродукције, једини је поуздан пут који води реализацији аутентичних националних интереса и даљем продубљивању суштинске равноправности међу нашим народима и народностима. То је пут који обезбеђује самоуправну интеграцију друштва и даље јачање братства и јединства.

Самоуправљање и самоуправно удружилање не познаје границе општине, регије, покрајине и република. Таквих примјера имамо без-

Бранко Радоњић

брож, а биће их све више. То значи: на једној страни имамо све већу дејателизацију а на другој све веће јачање власти радничке класе, која се самоуправно организује, све чвршће удружује и повезује. У свему томе незамјењива је улога Савеза комуниста у развијању идеологије научне социјалистичке мисли, или на начин који одговара суштини социјалистичких односа, примењујући путеве, средства и методе које воде јачању улоге и одговорности радних људи у непосредном одлучивању и вршењу власти.

ИЗ ПРОГРАМА ЈАДРАНСКОГ САЈМА

Велики број изложби

ОВОГОДИШЊА СЕЗОНА НА ЈАДРАНСКОМ САЈМУ биће изузетно богата. Сајам је почeo пословну годину међународном изложбом „Туризам и исхрана“, која је по седми пут окупила преко 200 основних организација удруженог рада — производа хране, пића и опреме из цијеле земље. За шест дана, колико је изложба била отворена, производи хране и пића и туристички радници са црногорске обале имали су прилике да на „лицу места“ виде понуду уочи ове сезоне и сачине уговоре о снабдијевању.

Овогодишњи програм Сајма веома је занимљив. Најживље ће, свакако, бити у мају када је предвиђено отварање већег броја изложби. Од 6. до 10. маја одржава се шеста међународна изложба „Заштита 81“. У мају ће у халама Сајма бити отворена, такође, међународна изложба „Опрема 81“, а тема је „Кућа, врт, парк“. Крајем маја биће отворене још две изложбе: четврта међународна изложба књига, учила, школске опреме и уџбеника и међународна изложба „Туристички плакат и проспект“.

И почетком јуна биће живо. Тада ће се одржати седма међународна изложба земља у развоју, затим опет међународна изложба „Спорт, наука, кампинг, рекреација“, изложба новитета и иновација и изложба посвећена малој привреди.

Централна приредба — Јејтни сајам трајаће 90 дана. Почиње 12. јуна, а завршава се 12. септембра. Јејтни сајам је конципиран као низ информативних и продајних изложби које бројним домаћим и страним излагачима обезбеђују два аспекта успјешног излагања и пословања: реклами и продају. У програму Јејтњег сајма су интернационални туристички шопинг, међународна излож-
ба производа широке потрошње и опреме, изложба производа домаће радиности. Ту су затим специјализоване изложбе: мода данас, мала привреда, култура, умјетност, музика, салон аутомобила, научници и кампинг салон, изложба италијанске области Пуља, забавни парк.

Сајам ће завршити рад че-вртом међународном изложбом „Грађевинарство, материјали, опрема за грађевинарство“ која је предвиђена за крај септембра.

Јадрански сајам много зна-чи за развој туризма на овом дијелу обале. О томе најбоље свједочи изјава Миодрага Мировића, генералног директора „Монтенегротуриста“.

— Ми смо необично заин-тересовани за даљи развој Сајма. Прво због његове спе-цифичности у сајамским ма-нифестацијама, а посебно због тога што су у календа-ру Сајма двије изложбе „О-према и угоститељство“ и „Туризам и исхрана“ које су искључиво намењене тури-стичкој потрошњи. Иностра-ни гости који бораве на Цр-ногорском приморју кроз по-сјету сајамским приредбама стичу дosta добру слику о ступени развоја југословен-ског друштва у материјалној производњи.

С. ГРЕГОВИЋ

ПРЕДЛОЗИ

Туристичка сезона на бу-дванској ривијери је почела. Стога је разумљива и ужур-баност која се види на сваком кораку, било да су у питању хотели или домаћа ра-диност. Участали су састанци туристичких радника, комуна-лаца, представника инспек-цијских служби, трговача (односно боље би било да је мање састанака, а више рада на уређењу места)... Жеља је свих да ове године буде што мање примједби гостију.

Годинама гости нису за-штићени од домаћина који издају себе и наплаћују више него што је то опти-тичким одлукама одобрено. Гост је заштићен ни од давља-ња у трговини, од самовоље таксиста и издавалаца чама-ца.

Због свега овога веома је занимљив предлог Туристич-
ке

КАЗНЕ ЗА НЕСАВЈЕСНЕ

ког савеза Црне Горе. Њего-ва суштина је у томе да се кажњавају издаваоци соба и сви остали који наплаћују своје услуге од домаћих и страних гостију, према који-

ма се некоректно понашају. Казне би изрицао редовни суд по пријавама општинских туристичких и других инспектора.

С. Г.

Плацеви за раднике

У решавању стамбених питања радника Будва је пронашла оригиналан пут. Поред бројних станови, који су до сада изграђени, додијељен је и 131 плац радницима који рјешавају стамбено питање. Акцију је водио синдикат: радни организација плаћа за свог радника плац, пројекат и, по могућности, додјељује кредит. Сам радник улаже рад и дио новца.

Г.

АПРИЛ — МЈЕСЕЦ ТУРИЗМА

ЈОШ НИЈЕ КАСНО ДА СПРЕМНИ ДОЧЕКАМО ГОСТЕ

На заједничкој сједници Општинске конференције ССРН и Туристичког савеза општине дата је платформа за припрему туристичке сезоне. Донесен је програм мјера и задатака у коме је назначено ко, шта и до када треба да уради да бисмо овогодишњу сезону што спремније дочекали. Тим поводом замолили смо неколицину грађана да изнесу своја мишљења колико се до сада на томе урадило. Овом, да је назовемо блиц анкетом, жељели смо обухватити неке од представника радних организација и све оне који се на било који начин баве пружањем услуга туристима, а, с обзиром да смо туристичка комуна, није било тешко пронаћи саговорнике, јер се туризмом, такође, бавимо сви.

Трговина — једна од важних компоненти, а да ли је тако?

— Полазећи од задатака који су постављени на заједничкој сједници — рекао је Далибор Антонијали — основне организације удруженог рада у чијој надлежности је домаћа радиност требало би да се позабаве организацијом прихватања гостију, јер је то један од важних задатака њихове дјелатности. Ово посебно важи за ООУР „Монгрен“, јер Будва од Завале до Јаза нема ни једног кревета у друштвеној власништву осим бунгалове „Авале“ на које готово не треба да

банка не прати трговину у њеним потребама и захтјевима када су упитању обртна средства. А то је једни начин да се обезбиједе дефицитарне робе, континуитет снабдјевања у сезони и потпуна сигурност потрошача.

Простор испред Тргног центра — ичијиа земља!

Сви су изгледи да ће простор испред Тргног центра и ову сезону дочекати неуређен. „Јадран“, је у неколико наврата инсистирао код Скупштине општине и њених служби, Самоуправне интересне заје-

праве суштине проблема. Чују се, чак, коментари како се настоје прво продати приватне куће, па тек онда хотелски капацитети. Неки другови на сједницама и у дневној штампи жале се како се велики дио девизних средстава одлиза у приватне цепове, мада су, и то од поодавно, и њихови џепови отворени за марке и доларе.

Има више разлога да се у оквиру настојања за обогаћивање туристичке понуде покрене питање једриличарства у Будви као племенитог спорта и изузетно пријатне разоноде. Интересантан је податак да је Будва до 1941. године имала у луци преко 50% чамаца на једра, док данас међу 500 регистрованих пловних објеката нема ни једне једрилице! Сматрам да би требало путем неке стимулације развити овај спорт, јер је жалосно видјети толико дивних плажа на простору од 16 научтичких миља, колико је дуга наша обала, без и једног једра.

јевање, могу да кажем да смо предузели извјесне кораке како би се убрзали припреме за дочек гостију. Замијењен је дотрајали инвентар у објектима, критичне потрошне robe смо уговорили код наших набављача, а неке смо купили и смјестили у заједничким складиштима „Монтенегротуриста“. Улажу се, такође, напори на нивоу радне организације да се путем реклами разбие онај непријатни утисак који су гости понијели прошле године из Петровца.

Недовољан културно-забавни живот

— Највећи проблем Културног центра — рекао је Јово Ивановић, сликар — јесте недостатак простора, због чега се мора скраћивати програм културних дјелатности. То је и разлог што је културно-забавни живот прошле године био доста сиромашан. Имали смо нешто мало фолклора, гостовало је неколико драмских уметника, организовано неколико музичких приредби, док, што се тиче изложби, за то нисмо имали никаквих услова. Једино је радила светостефанска галерија која је ван нашег домена, али то је било недовољно.

Мислим да би и у оваквим условима могло далеко више да се уради бољом организацијом и тјечњом сарадњом између Културног центра и организација које се баве туризмом. Ове године биће далеко боље могућности за одвијање културног живота у Будви, с обзиром да ће зграда „Зета филма“ бити завршена и да ће одређени простор моћи да се користи за организовање изложби. Немамо љетње баште осим one која се користи за приказивање филмова. Што се тиче гостовања фолклорних ансамбала и група, ту простор за вријеме лета не представља проблем, јер имамо дosta хотелских тераса и других погодних површина за приредбе ове врсте.

Имам утисак да интересовање за овај вид услуга код туристичко-угоститељских посленика није на оном нивоу који ова наша обала за служује. Немаово повезаности између културних посредника и привреде, а када би било тога могли бисмо далеко боље да презентирамо наша културна добра стручним туристима. Ово нарочито важи за она лица која могу својим авторитетом и знањем више да дојнесу да се на нашој ривијери одвија далеко интензивнији и квалитетнији културно-забавни живот.

Сви знамо шта нам недостаје, а ипак...

— Наши проблеми — ријечи су Ника Лијешевића, дипломиралог економисте који у својству савјетника ради у СИЗ-у за изградњу и уређењу Будве — врте се у сфери чистоће, саобраћајне неорганизованости, нарушености амбијента бројним градилиштима, затим организација издавања приватних соба, контроле цијена у домаћој радиности, посредовање између гостију и домаћина...

У ствари, сви знамо шта нам не достаје, а упорно истражујемо, пишемо реферате, доносимо планове и програме, уместо да једно по једно питање скидамо с дневног реда.

Узмимо, на пример, ООУР за одржавање чистоће, која тај задатак не може обављати са средствима која добија. Требало би да се средства додјељују на основу програма рада, а не да се програм „кроји“ према средствима. Чак и

Насеље нај, нај, нај...

Да би „одбрали“ стечену репутацију стамбеног насеља „нај, нај, нај“, његови стапари и надлежне комуналне службе потрудили су се да разним смећем постигну одговарајуће визуелне контрасте. Изгледа да им комунални инспектор у томе добро помаже

чунати. Према томе, већина туристичке понуде за ову сезону лежи на овој радној организацији, па би требало настојати да се не понове прошлогодишњи недостаци. Треба да решење туристичких бироа буде што ефикасније — да се не дозволе којекакве махинације са собама и дивљање са цијенама. Чини се да на овом плану још иштица није урађено. Јесте да није пет до дванаест него дванаест и пет, али, ако се хоће, ипак није прекрасно. Другачије понашање значило би крајњу небригу и неодговорност.

Трговина је у укупној туристичкој понуди једна од важних компоненти. Радни људи у ООУР „Јадран“ улажу напоре да обезбиједе довољно артикала за које се претпоставља да ће бити дефицитарни током туристичке сезоне. Да би се то постигло, трговину треба помоћи. ХТП „Монтенегротурист“, у чијем саставу овај организација послује, пружа само симболичну помоћ, обезбеђујући обртна средства у минималном износу преко Интерне банке. Није Будванска основна

данице за изградњу и уређење Будве и Комуналног предузећа да се сви заједно договоре како би се пронашли могућности да се овај простор уреди. Међутим, још нема никаквих резултата. А уређење овог простора значило би много не само на плану уљепшавања мјesta него би се добио велики паркинг простор, растеретио саобраћај и обезбиједио квалитетнији приступ Пошти и Тргног центру, као виталним објектима у сезони.

Смјештајни капацитети на нашој ривијери лоше се продају за мјесец предsezону и поsezоне. За што — још нам није пружила одговор служба продаје „Монтенегротурист“. За јул и август нису потребни никакви стручњаци, јер сва ка домаћица тада нема проблема да прода своје кревете. Али, то није довољно за туристичку регију као што је наша. Ако се зна да нам из године у годину иде лоше требало би проучити зашто је то тако. Међутим, једни исти људи појављују се с „констатацијама“ и „дијагнозама“ које су далеко од

У Петровцу — најтеже

— Припреме за туристичку сезону у Петровцу — наводимо ријечи Воја Греговића, радника „Палаца“ — прилично касне, мада је било разлога да се енергичније приступи отклањању прошлогодишњих слабости, с обзиром на лоше искуство и велики број приговора. Одржано је више састанака на новој привредних и друштвено-политичких организација да се нешто уради на отклањању бар дијела оних недостатака које смо имали у прошлогодишњој сезони. Сада се, заиста, интензивно ради на уређењу мјesta, бар тамо где се не тражи велика улагања. Најтежи проблеми су канализације, прилазни пут до Друштвеног дома, градска расвета, простор око објекта који треба да прихвате госте и друге јавне зграде — трговина, пошта, ауто бус станица и амбуланта.

У оквиру припрема за сезону основна организација уздруженог рада „Палац“ има свој дио задатака, које ће у потпуности извршити. Као предсједник Одбора за снабди

Коч

Стари будванској гршћен сам себи, тужијем

Уређуј

Кад

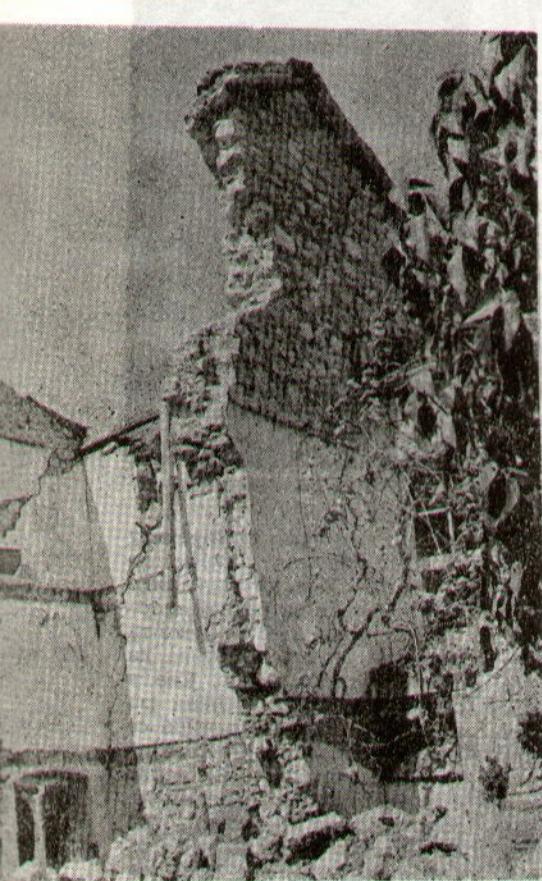
за тај минимални организацији никада не ства која су јој одје томе, ми смо унаприједимо чистоћу на најлијепшијим

Живимо од туризма, ако се као да нам брига

— Код нас у Булгарској, између осталог, котић, пензионер — ријешених проблема скоро четири километра ће се са правом буне заштитити клоузети и снабдити градом најближе послуга, најближа зграда је у Петровцу, а на северу борави око

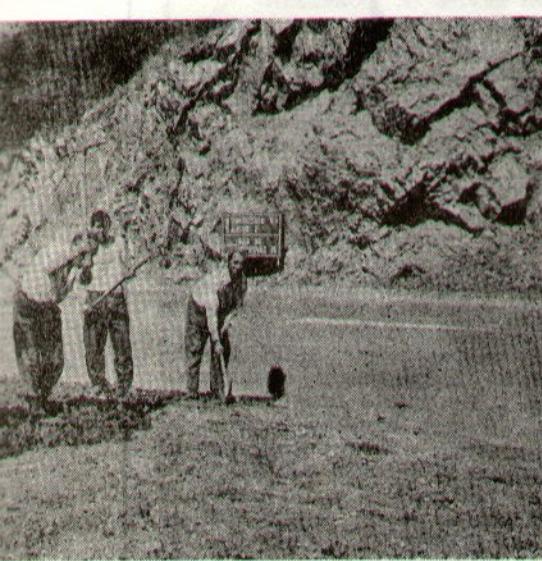
РОМ И ПЕРОМ БУДВАНСКОМ РИВИЈЕРОМ

Текст: ДИМИТРИЈЕ ЈОВОВИЋ
Снимци: МИЛОРАД ТОДОРОВИЋ

Черни усамљеник

очито је жељан градитељских руку. Препу-
броји предеоенске дане, изложен ударима пе-
ћа. Али, још увијек је кочоперан

се улаз на Завали

и било више оваквих акција...

ограм радна-
добије сред-
ена. Према
осуђени да
у који же-
а понаша-
то девета
ици — ре-
Стево Ву-
да доста не-
Плажа од
не јав-
лајају бо-
и проблем
ање. У чи-
една само-
ена пијаца
и подручју
2.000 лица.

В. Станишић

„Завршили“ радове и — отишли...

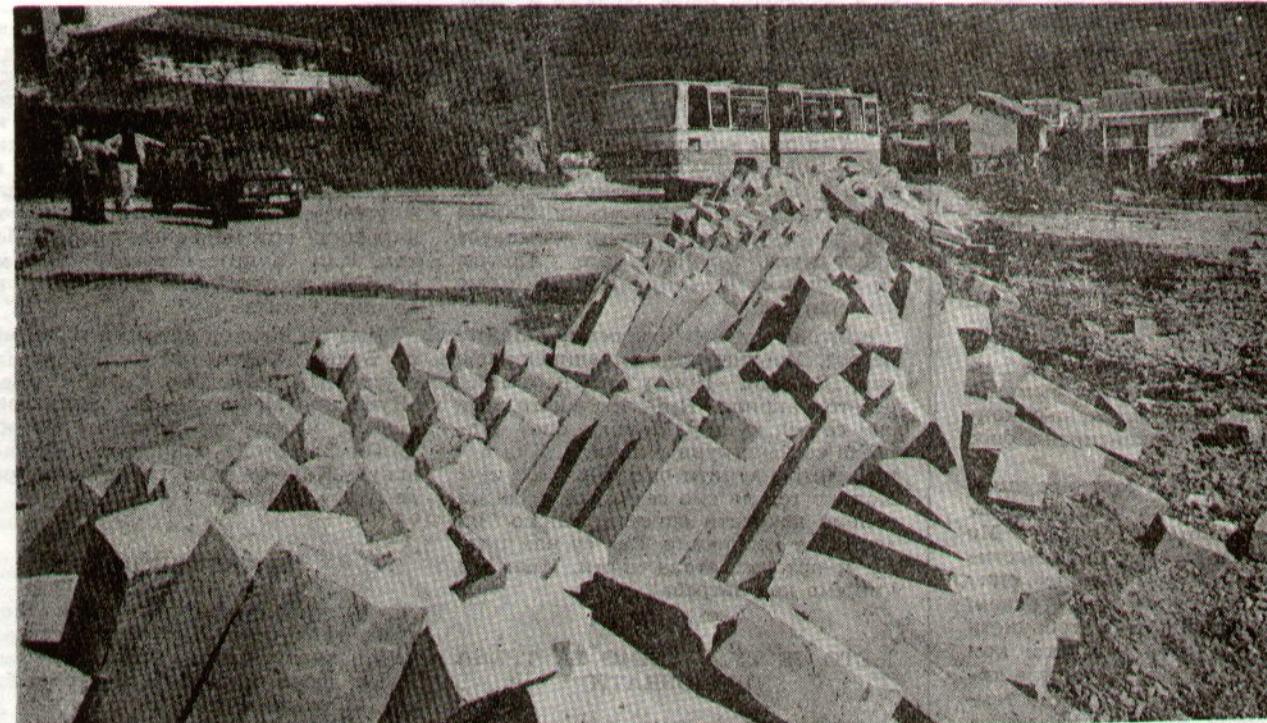
...али коловоз чину повратили у првобитно стање. Три су разлога за то: да грађани виде како се нешто ради, да надзорни орган неће да овјери прописану документацију или да се не плаше ни инспекције. И тако дочекамо прве туристе

Аутомобилско гробље

У гомили смећа „гробље ауто-
мобила“, а један паопако окре-
нут. Нећемо, вальда, са овим „у-
красима“ дочекати главну
сезону?

„Ничије“ складиште грађевинског материјала

Поред Јадранске магистрале у Будви налази се складиште бетонских блокова. Нијемо успјели да сазнамо
чије је, нити зашто је овде лоцирано, али је очигледно да му ту није место

Почели радови на „Авали“ и „Могрену“

Не без разлога кажу: „Кад хотели „Авала — Могрен“ приме прве гости вратиће се живот све до бедема Старог града“. На том простору врвиће поново хиљаде туриста и изгледаће, на први поглед, као да се није 15. априла 1979. године баш ништа десило овом живописном градићу...

Изградња хотелског комплекса „Авала — Могрен“, као и још нека питања, у вези с тим био је основни повод за разговор с Ђуром Радановићем, директором ООУР „Авала“. Најприје нас је подсјетио колико су ова два објекта, поготово „Авала“, значили за Будву и њену туристичку афирмацију, односно колико је без њих не само умањена и окрњена наша туристичка понуда, већ и осиромашен друштвено-културни живот радних људи и грађана Будве. Зато је — истакао је он — вијест да су радови на „Авали“ и „Могрену“ поново кренули обрадовања наше грађане и бројне домаће и стране туристе, који су годинама били вјерни гости ових објеката.

Као што је познато — рекао је Радановић — радијаје економске стабилизације, ишло се на редуцирање првобитног програма хотелског комплекса „Авала — Могрен“. Нормално, за такав посао требао је прилично времена. Ипак, послови су обављени у разумном року да би већ крајем прошлог мјесеца Извршни кредитни одбор Основне будванске банке затворио конструкцију финансирања прве фазе редуцираног програма изградње комплекса ових хотела, и то на износ од 817.451.685,00 динара. Саопштио нам је затим из којих извора су средства обезбиђена и у коликом износу:

— Републички фонд за обнову и изградњу подручја пострадалог од катастрофалног земљотреса обезбиђено је 590.000.000,00 динара;

— Кредити ЈИК и Беобанке износе 180.000.000,00 динара;

— Инострани кредит 7.000.000,00 динара;

— Разлика средстава обезбиђена је кредитима извођача радова у износу од 40.000.000,00 динара.

КОНЦЕНТРИСАНО РЈЕШЕЊЕ СЕРВИСА ОБЕЗБИЂЕВУЋЕ ЗНАТНЕ УШТЕДЕ

Кад говори о тешкоћама које су имали око обезбиђења средстава, директор ООУР „Авала“ истиче пример ОУР „Електродистрибуције“ из Будве, која је уступила дио своје индиректне штете чиме је умногом помогла и олакшала затварање конструкције финансирања овог значајног објекта.

На питање зашто се ишло на заједнички програм комплекса хотела „Авала — Могрен“, а не само на инвестициони програм „Авале“, односно „Могрена“, он је рекао:

— Полазећи од урбанистичког рјешења хотелског комплекса, склопа функција које затварају круг једне технолошке целине, као и од тога да овај комплекс обезбиђује заједничке складиште и економске просторе, електро и термо-техничка по-

ЗАТВОРЕНА КОНСТРУКЦИЈА ФИНАНСИРАЊА НА ИЗНОС ОД 817.451.685,00 ДИНАРА

стројења, плинску станицу и хидро-инсталације — то су били главни разлози за радне људе основних организација удруженог рада „Авала“ и „Могрена“ да се изградња ових објеката обједини у један инвестициони програм. Овако концентрисано рјешење сервиса има значајан утицај на смањење трошка како у изградњи тако и у одржавању објекта у експлоатацији.

Без обзира на то што су редуцирањем програма изградње код „Авала“ отпали депаданси, бунгалови и локали капацитета 116 кревета, односно код „Могрена“ тракт „Б“ капацитета 32 кревета, будућа „Авала“ и „Могрен“ биће савремени, садржајно обогаћени објекти. Тако, на пример, на нето површини од око 30.000 m², „Авала“ и „Могрен“ имаје смјештајне и коизумне капаците и то: „Авала“ 29 једнокреветних, 146 двокреветних, четири трокреветне собе, као и шест апартмана, односно укупно 540 кревета са 2.500 места у ресторанима, баштама, таверна

ма, снек, кафе, ноћним и апгрит баровима, као и у даврани за банкете. „Могрен“ ће имати пет једнокреветних, 31 двокреветну и 13 трокреветних соба или укупно 106 кревета са 950 места у неколико ресторанских и кафантских целина.

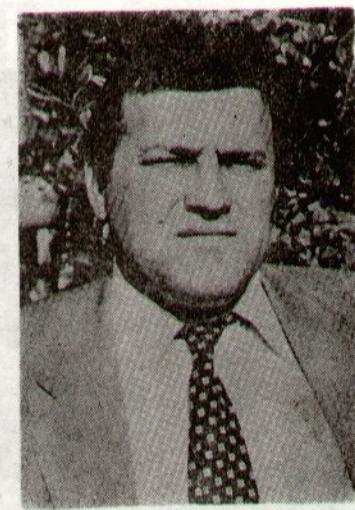
Радови на „Авали“ биће завршени до 20. априла 1982. године

Директор ОУР „Авала“ обавијестио нас је и о извођачима радова, роковима изградње и другим појединостима. Одабрали су извођачи радова, који су понудили најбоље услове и, што је врло важно, који гарантују квалиитетну и брузу градњу. Тако је београдски „Комграп“ главни извођач за грађевинске и грађевинско-занатске радове, „Монтер“ из Сплита за водоинсталатерске, термичке и машинске инсталације, док електроинсталацијске радове изводи „Енергопројект“ из Београда. Уговорени су и рокови изградње објекта: ресторан хотела „Могрен“ биће за вршен до 13. јула, а хотел до

29. новембра 1981. године. Комплетан завршетак радова на „Авали“ уговорен је за 20. април 1982. године.

— Реализацијом овог инвестиционог програма — каже наш саговорник — обезбеђује се шири друштвени интерес, који се, прије свега, огледа у оживљавању овог простора, задовољавању иностраних и домаћих туристичких потражња, а самим тим и у остваривању значајних девизних ефеката, који су интересантни како за нашу организацију удруженог рада тако и за друштвено-политичку заједницу у целини.

Информисани смо и о напорима које ОУР „Авала“ чини на реконструкцији ресторана „Хаваји“ на острву Свети Никола. Већ је урађен пројекат реконструкције и санације овог објекта, којим се обезбеђује потпунија туристичка понуда на овом оригиналном простору. Према пројекту, понуда објекта садржана је и у дијелу затвореног и отвореног ресторанског простора, капацитета стотину сједишта и терасног са 400 места. Омогућиће

Ђуро Радановић

се да гости сами припремају јела на роштиљу. Програмом уређења „Хаваја“ предвиђе ни су услови за развој спорта на води, што ће, исто та ко, бити један од мотива да туристи тамо долазе. Све у свему, кад буду уређени (за вршетак објекта, планира се крајем ове године), „Хаваји“ ће бити атрактиван објекат с прометом знатно већим него што је био прије земљотреса. Додајмо још и то да ће реализација пројекта уређења и адаптације „Хаваја“ стаја ти око 10,000.000,00 динара.

ИЗ БИЉЕЖНИЦЕ РЕПОРТЕРА

По јутру се дан познаје

НИЈЕ ПОТРЕБНО БИТИ ПЛЕСНИК да се увјеримо у чудотворну моћ природе. Јача је од сваке маште, боља од било које уобразиље, љевша од саме себе. Док нам је још ова протекла зима „у костима“, пред нама се догађа чудо: рађа се и развија пролеће, које смо, спомињући прошло љеће, могли само да наслутимо, или никако и да опишемо.

Мимозе су биле само слутња — вјесници оних што ће се од тада, па на даље догађати. Али, бресквини цвјетови су најљепши доказ да ћемо и овог пута природи лако оправити ону јануарску немилосрдну буру, дугу зиму и све што иде с њом и временом које испробава наше здравље и тјера нас у куће. Скоро све смо заборавили: вишак утрошene енергије, буре, кише, бијели појас под Ловћеном, кли заве путеве, једном ријечју све зимске недаће.

Сад зоре почињу већ око четврте уре, а ноћи много касније долазе. Градимо боље и дуже, стално смо у баштама, више нас је на улицама. Пијаце нас дочекују пуне зелени — младог црног лука, зелене салате, блитве. Продавци су веселији. Купци мање замјерију.

Хотели су већ отворени: „Монтер“, Међународни омладински центар, „Београд“. Првих гостују тамо од десетог априла. Није их много, али они се већ купају. Нама је опет чудно да се неко купа у априлу. Кад ћемо нешто научити од својих гостију? Колико год да смо се плашили да их нећemo дочекати спремни, нисмо их дочекали неспремни. Бар су нам пла же и вртови хотела чисти. Ипак ми умијемо кад затреба!

ЉЕТО јЕ ТУ — САМО ГА ТРЕБА ПРЕПОЗНАТИ

Бранко Милковић, пјесник, рекао је: „Будућност је ту само је треба пре познати“. А љето је нама све. И бу-

дућност, садашњост, извор инспирације, окосница привреде, нада. И оно што је највише: извор здравља, љубави и живота...

Искључи ли се оно што се спонтано догађа, што слиједи по природи ствари, што чинимо из навика: наслијеђено гостопримство, доста развијено национално осjećање, домаћински однос према нашим личним и друштвеним поједицима, вриједило би да се запитамо: јесмо ли, заиста, учинили баш све што смо могли да нам и ово љето бude незаборавно...

Ми лично скоро све смо уредили: куће, туристичке постеље, хотеле. Нудимо их на сваком кораку. И то је добро.

Али, јесте ли примијетили колико Будва има мало свјежег цвијећа? Где су градски, а где наши вртови? Где је оно црвено, плаво, росно, медитеранско цвијеће? Зар баш мора да идемо на Милочер да бисмо мало ужијали у зеленилу и цвијећу? Зар се нико неће сјетити да организује изложбу цвијећа? Да измисли награде за најљепши врт, најљепше уређени балкон. Или то није потребно? Зар ми нисмо за љепоту? Ако ми нисмо — ко ће онда бити за њу?

Имали неко од нас пред собом мају Будве? Којемо ли са сјевера или с југа? Да погледамо Свети Стефан, „Путник“, Међународни омладински центар, хотеле на Бечићкој плажи. Даље: ЗЕПС. Да завиримо у Подкапљун. Колико кућа поред магистрале имају цвијећа?

ПРАКТИЧНО...

Сигурно има пуно ствари које треба доварши. У трговини, саобраћају, туристичким организацијама. Треба добро организовати турист-биро, малу привреду. Могло би дugo да се набраја. Ми се нећemo бавити тиме. Покушаћемо да на једном примјеру покажемо да смо будни.

Једном од људи који ради на аутобуској станици у Будви пала је на памет да својој радиој организацији предложи увођење туристичког аутобуса. Он мисли да би било корисно учинити напор да се ова идеја прихвати. По његовој замисли туристички такси радио би од 1. јуна до 25. августа на релацији Будва — Каменово сваког дана од 5 (или 6) часова до 22 часа увече. Нон-стоп би се крећао тај туристички такси, а имао би више станица: Аутобуска станица Будва, Бензинска пумпа, ЗЕПС, Бечићка плажа, Међународни омладински центар... Из другог правца, из Каменова, у исто вријеме полазио би други аутобус, и тако би путници имали нон-стоп аутобуску „траку“, која би их превозила према њиховој жељи. Наравно, то би се плаћало по 10,00 или 15,00 динара — колико „Тара“, у сагласности с друштвено-политичким структурама или надлежним органима, одлучи.

Непотребно је доказивати добру намјjerу овог радника, корисност ове могуће услуге, економску рачуницу радије организације. Знајмо да ће туристи више вољети овај крај ако им омогућимо да га без много напора упознају, да се брже крећу. Сигурно је да би и саобраћај личних возила на овој релацији био далеко мањи, јер их у овој штедњи енергије птичији власници не би у тој мјери користили, кад би знали да на сваких десет минута могу да скокну до Будве, или да се на такав начин врате у своје одмаралиште, куће, кампове.

И НА КРАЈУ...

Уз здравицу за срећно љето, за „добро море“, пожелимо сами себи да нам сличне идеје чешће падају на памет и да смогнемо снаге да праве идеје претварамо у дјела. Странице љета су отворене. На нама је да их испишимо...

Раде ЈОВИЋ

Оживјети рад туристичких друштава

На проширеој сједници Предсједништва Туристичког друштва „Могрен“, једногласно је прихваћен предлог да се оживи рад овог, као и осталих туристичких друштава на подручју наше општине. Такође је закључено да се за ову акцију затражи помоћ и подршка од најдоговорнијих функционера комуне, како би се на овоме ангажовале и све друштвено-политичке организације. Сматра се да туристичка друштва, чији је рад посљедњих година потпуно престао, што се негативно одразило на многе послове везане за развој туризма на нашој ривијери, не могу замијенити никакви други облици организовања грађана на плану унапређивања туристичке привреде. Ово тим прије што туристичка друштвена организација на подручју наше општине има дугу и богату традицију. Туристичко друштво „Могрен“ основано је још давне 1922. године, а друштво у Петровцу неколико година касније. Ова друштва су окупљала прве туристичке ентузијасте на нашем подручју и одиграла значајну улогу у развоју туризма. Захваљујући њима, почине се водити брига о заштити природних вриједности овога краја и презентирају се природне љепоте наше обале у велиkim европским центрима — Београду, Прагу, Паризу. Као резултат такве активности, на нашем подручју појављују се први гости, а нешто касније, оснивајем друштава пријатеља Будве и Петровца у Београду, Прагу и Паризу, нагло се шири глас међу домаћим и страним туристима о удобностима боравка на нашој обали.

Током другог свјетског рата замире свака активност друштава да би у првим послијератним годинама њихов рад поново оживио. Упоредо с развојем туризма на нашој ривијери, развија се и јача рад туристичких друштава у Будви и Петровцу, а оснивају се нова у Светом Стефану и Бечићима.

Поред уобичајених послова на уређивању мјеста, окупљању грађана, ширењу туристичке културе, вођењу пропаганде, друштва су представљала и информативне пунктове, где су гости могли добити одређене информације. У једном периоду друштва су обављала и извјесне привредне послове — турист-биро су се бавили продајом сувенира, разгледница, организовали излете, а све то у циљу обезбеђења допунских извора прихода за финансирање одређених акција везаних за уљепшавање мјеста и унапређивање туризма.

Активност друштава посебно је дошла до изражаја у организацији продаје приватних кревета, где су, уз помоћ Туристичког савеза, постизани запажени резултати. Оснивањем организација удруженог рада „Могрен“ и „Петровац“ рад друштава се гаси. Њихова активност је сасвим престала послије земљотреса, када су страдале просторије друштава, намјештај и друга имовина. За претрпљене штете у стихији туристичка друштва нису добила никакво обештећење, што их је коначно ликвидирало.

Општија је оцјена свих учесника туристичке понуде да су туристичка друштва неопходна, посебно када је у питању брига о уљепшавању мјеста, подизању туристичке културе и нивоа угоститељских услуга. Да би се оживио њихов рад потребно је решити два основна питања — обезбеђење просторија за рад и сталног извора финансирања.

Сједница Одбора за припрему сезоне Мјесне заједнице Будва I

ШТА СА СТАРИМ ГРАДОМ?

Стари Град је у горем стању него што је био непосредно послије земљотреса. За двије протекле године поново је обрушено много материјала. Попустили су стропови, прагови, напукли зидови и утеге којима су били увршћени поједини дјелови фасада. И пролаз око бедема је пропао на неколико места. Шта урадити са овим објектом ако желимо да га ове године укључимо у туристички промет? Како и под којим условима? Како у њему одржати хигијену, како од странити непожељне људе који тамо налазе скровиште у сезони — то су била питања која је разматрао Одбор за припрему туристичке сезоне у Мјесној заједници Будва I који је одржан средином овог мјесеца.

Одлучено је да се уведе контролисани и организовани улаз у Стари Град. То значи да ће власници кућа и викендци моћи улазити уз контролу, а да се за домаће и стране туристе организују групне посјете. До почетка сезоне потребно је извршити бројне послове који ће омогућити безбедну посјету и обилазак града. Претходно ће комисија стручњака обићи град и означити шта треба срушити и уклонити да би се посјетиоци безбедно крећали, које зоне треба забранити за посјету. Велика врата биће затворена у току сезоне, а оставиће се само један улаз и то на Мала врата

где ће бити униформисани стражар ради контроле улаза и излазака. Осим тога, потребно је до почетка сезоне решити проблем воде (на неколико места оставити јавне чесме ради одржавања, хигијене и интервенције у случају евентуалног по-

жара) и градске расvjete.

На сједници Одбора одлучено је да ће са оваквим преузимањем бити упознати становници Старог града и грађани Мјесне заједнице ради добијања нових и бољих предлога.

В. С.

Аутосервис у „црвеној“ згради

Авто-мoto друштво у Будви и даље ради у условима какви су били одмах након земљотреса. Десетак радника свој посао обављају у објекту који је обиљежен црвеном бојом, што значи да је предвиђен за рушење. Невоље су двоструке: негодују власници аутомобила који долазе да би отклонили квар на возилу, замијенили уље и обавили друге послове неопходне за несметану вожњу, а и радници овог колективе.

Заиста смо у неугодној ситуацији — кажу у Аутомото друштву. — Поодавно се обраћамо разним формумима у комуни, обећавамо нам се помоћ, или изгледа као да смо пасторче. Локација је одређена раније, али још нису створени други услови да би градња почела.

У овом сервису оправљају се возила, врши њихов технички преглед, а у његовом саставу је и ауто-школа. Ту се врши регистрација аутомобила и организују разна спортска такмичења на којима учествују аутомобилисти из Будве.

На прагу је туристичка сезона за коју кажу да ће бити веома добра. Очекује се, наиме, приличан број домаћих и страних гостију. Зна се да ће много њих доћи својим аутомобилима и навраћати у сервис ради прања и подмазивања кола, мијењања уља и разних оправки. Поставља се питање: како ће запослени у Аутомото друштву удовољити захтјевима туриста када раде у овако тешким условима? Заиста је крајње вријеме да се одговори у комуни побрину за стање у овој организацији, јер то је интерес цијelog града. И од тога како ће гости овдје бити услужени зависи да ли ће они у ове крајеве доћи још који пут.

С. Г.

Наша млада аутомобилска индустрија се родила, брзо се мијењају модели, настављају истраживања. За све нас је задовољство стварати нови модел.

И тако, док слушамо ове људе, постаје нам јасно да су ови професионалини, прије свега раде на освајању нове производње. Чланови су колектива који броји преко педесет хиљада радника. Иако несумњиво асови у свом посулу, иако им је посао атрактиван, крајње опасан и заимљив, занима их само радни задатак и они га обављају свим срдцем и увијек добро. Јер ови људи на точковима својим понашањем ни једног тренутка се не издају из средине у којој живе и раде. Радо су виђени у самоуслугама, будванским породицама, берберницама на улицама.

Позивамо их да кажу своје појаве будућим возачима „ЈУГО 45“. — Зар се ви не бисте одлучили да возите „темпераментног шtedишу“? — пита Умельјан. — „ЈУГО 45“ је ауто будућности. Увјерен сам да ће се допасти свим возачима — допуњава га Александар.

— Да ли бисте пошли на пут око свијета са „ЈУГОМ 45“ — пита Славиша.

— Само с њим. Врло је добар за рели и брзинске трке.

Раде ЈОВИЋ

Живот на точковима

ка, јер се осјетио и код нас. Касније су ми кући рекли: Црногорско приморје је срушено! — каже са сјетом Славиша.

— Одмах, у понедељац, наш синдикат сакупио је помоћ од радника и упутио је ООУР „Словенска плајза“. Знате, ми смо прије тога становали у хотелу „Интернационал“. Прототип „ЈУГА 45“ био је паркиран у гаражи „Славије“, која је пала — сјећа се Умельјан.

— Почели смо да телефонирамо пријатељима и друговима. Ми смо и тада имали пуно пријатеља овдје — додаје Александар. Њега је земљотрес затекао у колима из Београда. Спикер је прекинуо емисију и саопштио узвратни телекомуникациони штедиши.

— Кад неко негде ради десет година, не може никако да му буде свеједно шта се ту догађа кад он није тамо. А вијest о земљотресу изазвала је много немира и брзине. Екипа је већ у августу поново дошла „на стазу“. На стављено је испитивање „темпераментног штедиша“.

— Споменули смо „ЈУГО 45“, да вас онда упитам: заиста, како је то ауто?

— Ја сам као ватрогасац. Сви конструктори радују се кад око аута имам мало послана. Око „ЈУГА 45“, заиста имам мало послана

— каже Добривоје, механичар. — Једноставан је за одржавање, мало троши: мало више од филе, а много мање од „Заставе 101“. Погодан је за градску вожњу и релативно брз.

— Конфоран, стартан, има одлично убрзање. А прегледност пута из њега је фантастична — још крај је Славиша, пробни возач.

— Кад се будем одлучио за куповину новог аутомобила, ку пију „ЈУГО 45“ — каже Умельјан.

— Шта да вам кажем: то је „ауто и по!“. Добро „лехжи“ у кривинама. Унутра је шири и споља. Врло је конфоран и лежи за око — коментарише Александар.

— Професија пробних возача — тестови, четворица су отпала, а четворица постали пробни возчи. Двојица од њих смо Славиша и ја — каже Александар.

— То је питање форме, ина че пробни возач се постаје радом, на путевима, на испитивању нових возила — додаје Славиша.

— А је ли то тежак занат?

— За оног који га воли није.

— А у принципу — јесте. Прототипови и нова возила се возе као да су хиљада година на путу.

— Пробни возач мора да га вози у свим условима... — објашњава Александар.

— Наравно, имате бенефиције

ранги радни стаж, посебно осигуравање?

— Само посебно осигуравање.

— Еве, — одговара Александар.

— Да се вратимо на „ЈУГО 45“...

— Прије но што је ушао у серијску производњу, прототипови „ЈУГА 45“ су неколико пута „обишли“ земаљску куглу. Тек онда је дошао на траску. Испитивања нису престала, нити ће престати.

— Пракса је „Заставе“ да сва возила тестира све док се произведе — прича Умельјан. — Испитивање је стални радни процес, некад занимљив, некад му котрпан, али увијек изазован.

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕВИ

Говори Броз

1. О ПСИМА

Како сад се сјећам: суза највише ми, дјеца, пролисмо кад оно ономад Полака продаде отац. Није се имало новца. За два га хвата дрва Фешнеру даде, управнику дворца. И да га отац Фешнеру, у Словенију, води, и два пута кудраво овчарско чудо прије оца враћа.

Петнаест смо дана у шуми га крили и хранили крадом. Он — као да све разумије и зна — нити да залаје, нити да се јави. И тако, док Фешнер не диже руке. Станемо онда поред отца, а он се смијеши. Како и неће: у нашој кући, с Полаком, учило се ходати. Густе се длаке руком с пода машини, а даље — како каже Полак, све корак по корак, по соби укруг. Корак по корак.

2. О ВРАПЦИМА

На свечаном ручку — а друга је земља, други обичаји — ставише пред нас печене врапце. То, другови — кажем — нећу јести! Врапци — па то вам је, брате — птичији пролетаријат! Мало је човјеку тако сличних птица. С нама остају они кад дође зима, судбину нашу дијеле из дана у дан. Пролеће кад нађе — први нам се јаве: ђив-ђив, ђив-ђив, ђив-ђив! Ја их никако не могу јести.

3. О ФАЗАНИМА

Кренемо неке године у лов. Добановачка шума — фазана пуно. Праште пушке, руши се с неба шарено перје — а мени стала рука. И сви се чуде. Шутим, а мислим: зар није љепше проматрат те птице, него ли пузат? Тада сјај — ја погледом ловим. Не треба мени њихово тијело. Ја хоћу боју. И лет.

Абдулах СИДРАН

КАО СУНЦЕ ШТО СЕ У ПОЉИМА РАЂА

Рат и револуцију сам замисљала као борбу пуну величанствених јуриша и побједа. Тамне, високе шуме на Сутјесци, разувјериле су ме у то. Разувјерила су ме висока, разграната, стабла кроз која је тешко проћи, а јуришало се на огромне планине и планинске врхове удаљене и плаве у зимској магли. Високо, чворнато дрење изгледа несавладавно. Наметнем се помисао да је за партијски начин борбе потребна безграницна љубав и повјерење према вођи, неизмијерна снага човјека да покрене масе у тешку непоштедну борбу. Народ и борци у планинама, измучени и гладни, давали су живот за идеале и Тита. Предвођени Титом жртвовали су се омладинци и радници у градовима.

Била је потребна љубав тако снажна да земљу створи.

Често у својим размишљањима видим дуге колоне, „за гледам се у вјетрове, сњегове, у луде кишеве“. Први снјег, ношен вјетром, засипа борце, ватре се гасе и мириш дима избија из тешких овлаženih шињела. Креће се на марш дуг, неповратан, тежак. Пред борцима лебди Титов лик — крупан, као горостас планина и шума.

И љубав према њему даје им спасе да савладају Неретву, Сутјеску, да сломе све ратне обруче. И у ратне зоре на Сремском фронту био је с њима. Величанствен, близав као сунце што се у пољима рађа.

Послије рата изграђена је земља, усмјерен њен развој. Ништа није било тешко с њим, његово име било је кључ за све успјехе и побједе. Његов живот још траје

на свим боиштима којима су бродиле његове војске. И земља, млада и снажна, наставља његов живот и иде његовим путем.

Маја Усанчевић

Увијек с Титом

ИМА НЕКО КО НЕ НЕСТАЈЕ,
СРЦЕ КОЈЕ КУЦАТ НЕ ПРЕСТАЈЕ,
НЕКО КО ЈЕ БИО ЧОВЈЕК, ОТАЦ, МАЈКА,
БРАТ И СЕСТРА, ДРУГ И ДЕКА.
ИМА НЕКО КО ЈЕ БИО ВОЂА,
КО ЈЕ ИШАО ПРВИ,
БОРИО СЕ У КРВИ,
КО ЈЕ БИО СВЈЕТЛОСТ У ТАМИ,
СМИЈЕХ У ТУЗИ,
КО ЈЕ ИЗ ПЕПЕЛА РАЂАО ЖИВОТ,
КО ЈЕ ЖИВОТУ ДАО ЖИВОТ,
КО ЈЕ БОЈЕ СТОЧИО У ДУГУ,
НАЈЉЕПШУ НА СЛОВОДНОМ НЕБУ.
ИМА НЕКО КО НЕ УМИРЕ,
КО ЈЕ УВИЈЕК ОСТАО ДА ЖИВИ,
НЕКО КОМЕ СМО ЗАВЈЕТ ДАЛИ:
УВИЈЕК С ТИТОМ, ТИТОМ, ТИТОМ!

Ана МИТРОВИЋ

ЊЕГОВО СРЦЕ У НАШИМ СРЦИМА ЖИВИ

СТАО ЈЕ ЈЕДАН ЖИВОТ,
ОБЛАК ТУГЕ НА ЗЕМЉУ ЈЕ ПАО,
РОСНЕ СУ ОЧИ УЛИЦАМА ХРЛИЛЕ
РУКАМА ТУГЕ ЈЕДНЕ ДРУГЕ ГРЛИЛЕ.

ЗА СОБОМ ЈЕ ОСТАВИО СЈАЈ СЛОВОДЕ.
ЊЕГОВА РУКА И САД ЈЕ НА СВАКОЈ ЊИВИ.
ЊЕГОВО СРЦЕ У НАШИМ СРЦИМА ЖИВИ.

Јован ДАНГУБИЋ

Тито: Магична снага у имену

— Тито! Каква је магична снага у његовом имену! Колико топлина и љубав извију из очију, које увијек гледају у даљину, пред којима се руше и најстрашнији страхови човјечанства.

Ко је Тито? Какав је његов унутрашњи лик? Ко је тај сељак, син Хрвата и Словенке, тај индустријски пролетер, металац, који је храбро ступао у грађанске ратове широм свијета, који је чедесет година стајао на челу југословенских народа?

Тито је велики вођа несрваних, борац за мир, револуционар и војник, на чију се биографију можемо повоносио осврнути, која је достојна да сјајем и легендом преузме књигу историје. Тито је легенда и симбол човјечанства.

Некада, давне 1941. године Титово име било је исписано по високим планинама и шумама Југославије, где је настало и постало легенда цијelog свијета. Колико јуче, Хитлер је желјио да га има у рукама, као организатора оружаног устанка у Југославији. Данас Титов лик нам оживљава прошлост, ње-

ПЛЕСМА О ТИТИУ

Ником још успјело није,
да сакупи под те гране,
из цијелог бијелог свијета,
такве људе — великане.

Оба Арктика па до пола,
сви су људи за час стали
да би тога тужног дана,
историју посматрали.

Умро је, али живи
свијетом и сад влада,
његова идеја братства
коју настављамо сада.

Катарина ШОЉАГА

нам поглед и данас, када њега више нема, открива макар један мали трачак свјетlostи наше историје.

И зато Тито живи и живје са нама и у нама. Ово није никаква апстрактна па-рола, већ стварност.

Виолета Митровић

СРЕЋАН ЈЕ ОНАЈ КОЈИ ВЈЕЧИТО ЖИВИ

... Смрт зависи од то-
га како је неко живио, а-
ко сте урадили нешто ко-
рисно, то ће вас надживје-
ти. Ако је неко имао неку
корисну улогу у животу,
чак и тада свијет неће кре-
нути низбрдо када он у-
мре. Оно што је он урадио
заувијек ће остати, ту мно-
го зависи од тога шта је
неко урадио за државу и-
ли за народ. Историје је
дугачак процес. Јуди ни-
кад не заборављају шта је
било добро код неког државника. Они ће се у-
вијек сјећати оног доброг
у његовим дјелима. Посто-
ји пословица: срећан је
онај који вјечно живи.
То, у ствари, значи да је
он учинио нешто добро“.

ТИТО

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

„Отац Милостиви, мати од милосрђа (4)

(ЦРНОГОРСКИ ВЛАДИКЕ У СВИЈЕТЛУ СВОИХ ПИСАМА)

ВЛАДИКА ДАНИЛО је ословљавао млетачке првидуре као „пресвијетле“, „преузвишене“, „препоштоване“, „премудре“, „господаре сваке части достојне“, потписујући се на крају тих писама, као „Данило, владика цетињски, митрополит скандариски и приморски“, „владика од Цетиња и митрополит од Скандрије“.

Будвани сигурно корачају ка другој лиги. Послије три кола првој године дјела првенства показали су да се оправдано сматрају фаворитима и успјели су да повећају разлику у односу на најближе пратиоце. У другом колу наставка „Могрен“ је го стовао у Котору, где је са „Бокељом“ играо 1:1. Уз мало више спортске среће Будвани су се могли вратити као побједници обзиром да су водили све до пред сам крај меча. У трећем колу на стадиону у Будви одигран је комбијски дерби: Будвани су били бољи од Петровчана и славили тијесну победу од 2:1. Петровчани су на овој у такмици играли веома добро и мало их је дјелило од не ријешеног исхода и право је чудо како су приковани за дно табеле.

ЗАВРШЕН КУП ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЦУДОУ

МИРАНОВИЋ БЕЗ ПРЕМЦА

На екипном пласману наша репрезентација заузела је прво место, други су Њемци, а трећи Мађари.

У апсолутној категорији, која је привукла и највише пажње публике, најбољи је био Титограђанин Ранко Мирановић, који је уједно проглашен и за најбољег учесника турнира међу 200 такмичара.

Ранко Мирановић је на овом турниру освојио још једну златну медаљу: три јумфова је и у такмичењу џудиста до 95 килограма.

С. Г.

Иначе, „Петровац“ је у другом колу поражен у Бијелом Пољу у сусрету са „Текстилцем“ са 1:0.

Колико ће дugo Петровча ни бити на самом зачељу та беле тешко је рећи, али је очигледно да нешто шкрипи у редовима некада стандардног тима у Црногорској лиги. Требало би што прије анали зирати све неуспјехе и пронаћи погодну терапију са све првотимце, а можда и за стручни штаб.

Г.

Кутак за разоноду

АНЕГДОТЕ

НЕЗНАТНА РАЗЛИКА

— Поред осталих разлика — рече у једном друштву француска књижевница Франсоаз Саган — мушкарци и жене се разликују и кад је ријеч о чарапама: и жене и мушкарци желе по један пар женских чарапа.

— Па у чему је ту разлика?

— Жене воле да чарапе буду празне, а мушкарци воле само пуне женске чарапе.

КАЗАЛИ СУ...

СПИНОЗА: Нису тирани они који праве робове, него су робови они који праве тиране.

*
АЗИС НЕСИН: Глупост у правом тренутку бола је од памети у погрешно вријеме.

ПОКУШАО

Заједно са својим ученицима композитор Росини покушавао је да дешифрује композицију једног младог њемачког музичара. Из клавира су, међутим, излазили ужасно дисонантни тонови.

— Маестро, да нисте ставили ноте наопачке? — упита један ученик.

— Покушавао сам већ и то — одговори Росини — али тако је још горе.

ПРИЈЕТЊА

— Ако покушаш да ме пољубиш, ја ћу да вришtim.

— Немој, молим те, зар не видиш колико је свијета овдје...

— Добро, хајде да нађемо неко мирније место.

ЗАБОРАВИО

— Драга, јесу ли вас учили сексулалном васпитању? — упита прве брачне ноћи старији човјек своју врло младу жену.

— Нису — одговори она тихо — то уче у вишim разредима.

— Ох — застења он — ти ниси учила, а ја сам све заборавио!

Сава скандарински и приморски на службу“.

Слична Савиним су писма, ословљавања и поздрави владику Василија Петровића провидурима Марку Кверину, Марину Донау-у, Винченцу Гритију, Валерију Антелмију, Ђустину Болду, Данијелу Ренијеу, Џетру Мању и Џетру Ему. Он, на пример, пише: „Умиљено и понижено вашему пресвијетло му господству поклањамо се и г-на Бога хвалимо и славимо, који вас овој крајини дарова“... „Понижени слуга ваше преведрости“... „Жудим да буде вријеме да пођеш с ове крајине с великом стимом и славом да будеш мој господар који ти се подпишујем ваздањи твој слуга“... „Много стојимо весели како се ваше добро хвали и с поштењем разносим, хвалећи се крајина да од много времена добротом сврху себе није дочекала таквога властелина како је сад... и преузвишено ваше господство којему јесам и бићу понижени и умиљени слуга“... „Са сваком стимом и мојим пониженијством приказујем се вашој висости, надајући се примит у свако доба оне очине превелике милости“... „Мојом приклонјеном главом и службом превјерном јављам се преузвишенному твоје му господству како мојему принципу“... „који ти се подпишујем бити за вазде вјерни слуга пониженијством и превјерни слуга и богомљац Василије Це Петровић, викариј јенерали од Скендерије и Приморја“... „Мојим пониженијством твојему преузвишенному господству приказујем жудбу од ове крајине да ваше преузвишено господство постави своју велику милост како краљ на своје људи“... „Вашега преузвишеннаго господства слуга вјерни који јесам и бити ћу за вазда како ми сједоче атестати мојега стрица бискупа Данила који је позван у краљевство небесно“... „Ја сам дужан бити вазда на вашу службу како прави син оцу ми лоствивому, тебе, мојему принципу“... „Умиљени и понижени ваш слуга“... „Превјерни умиљени слуга, смиренi епископ цетињски, скендеријски и приморски и трона српског експарх“... „И остајем вам добру желатељ“... „Јесам истиним почтенијем ваздјега преузвишеннога господства доброжелателни слуга“... „Уздам се да ће ме мило стивим оком погледат и сердцем веселим примит, а ја се обвезујем служит како вјериши син доброга оца“... „И остајем жељно чекајући ваш господски и милостиви отговор вашега преузвишеннога господства усердни слуга“.

ОБАВЈЕШТАВАМО ЧИТАОЦЕ ДА ЋЕ НАРЕДНИ БРОЈ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“ ИЗАЋИ

25. МАЈА 1981. ГОДИНЕ

РЕДАКЦИЈА